

Gomilanje potencijala rata u Sredozemlju

Pokrenute pozitivne inicijative za jačanje mira i sigurnosti u Evropi, na Konferenciji (pripremnoj) o evropskoj sigurnosti i suradnji, što je 22. novembra 1972. godine počela u Helsinkiju, na kojoj učestvuju ambasadori svih evropskih država osim Albanije, kao da nedovoljno utječu na zbivanja u Sredozemlju.

Mir i sigurnost u Evropi, kao što je poznato, neposredno su vezani za kretanja u Sredozemlju.

Konferencija o evropskoj sigurnosti i suradnji neće, očito, biti lak poduhvat. Ali, njen će uspjeh zavisiati svakako i od toga u kojoj će mjeri i kakvim će stepenom efikasnosti biti likvidirana žarišta rata na području Sredozemlja (Bliskog Istoka naročito), biti zaustavljeno daljnje gomilanje potencijala rata na tom području.

Iz inozemne vojno-stručne literature uzeli smo neke novije podatke koji ukazuju da se u Sredozemlju (i na Jadranu) i dalje gomilaju potencijali rata, a ne mira, iako se to često čini pozivajući se na parole o miru. Riječ je o ne baš nevažnim pitanjima. Ratna mornarica Italije uvodi u naoružanje novi raketni brod: hidrokrilnu topovnjaču namijenjenu za borbena dejstva na Jadranu, dok SAD razvijaju bazu za nuklearne podmornice u neposrednoj blizini Sardinije.

Radi se, očito, o takvim postupcima i pritiscima vojne sile koji ne mogu biti zanemareni od strane onih zemalja kojima je stalo da sačuvaju kako mir na svojim granicama, tako i mir i sigurnost na Sredozemlju i u Evropi.

HIDROKRILNA RAKETNA TOPOVNJAČA

Prema podacima engleskog stručnog časopisa »Navy international« (septembar 1972.) u Italiji, u brodogradilištu u La Speciji, nalazi se u završnoj fazi izgradnje hidrokrilna laka raketna topovnjača (P—420). Njeno porinuće očekuje se početkom 1973. godine.

Nakon duljih prethodnih istraživanja, naročito korištenjem iskustava SAD, RM Italije, je u 1970. godini zaključila s poduzećem Alinavi SpA ugovor o konstruisanju i izgradnji sa kompletnim naoružanjem hidrokrilne lake raketne topovnjače. Izgradnja ovog broda (čamca) u osnovi se zasniva na koncepciji američkog hidrokrilnog broda »Tucumcari« (PGH—2).

Radi se o brodu od 60 tona deplasmana namijenjenom za ofanzivne zadatke na Jadranu. Plovi sa potpuno uronjenim krilima, koja se mogu (automatski) podići u slučaju plovidbe na trupu. Raspolaze sa dvije propulzivne grupe: dizel motorom za krstarenje i gasnom turbinom sa mlaznom vodenom pumpom za izvršenje raketno-artiljerijskih napada. Na proizvodnju električne energije raspolaze sa dva identična generatorska sistema. Oni su znatno lakši od standardnih i pouzdani u eksploataciji.

Automatski sistem za upravljanje hidrokrilima sastoji se od dva žiroskopa avionskog tipa. Jedan za davanje signala pri skretanju broda po visini (dubini i nagibu), a drugi po pravcu. Pored toga, u sistem su uključena tri

eksceleratora, za signaliziranje ubrzanja skretanja. Signali iz senzora šalju se u stacionarni hermetički zatvoreni računar. U njemu se vrše proračuni i automatski šalju na mehanizme za upravljanje.

Pored uobičajenih navigacijskih i komunikacijskih uređaja brod raspolaže elektronskom opremom za automatsko određivanje stvarne pozicije broda u svim uvjetima plovidbe.

Naoružanje ove hidrokrilne raketne topovnjače sastoji se od dva lancerska uređaja za rakete brod-brod (OTO Melara — OTOMAT) i jednog topa 76 mm. Raketa ima domet od oko 60—80 km, njena težina je oko 700 kg, a brzina približno 1 Mah. Na izradi ove rakete učestvuje i francuska firma Eugens Matra. Top je suvremene konstrukcije, težine 7,5 tona, brzina gađanja do 80 zrna u minuti; služi za gađanje ciljeva na površini i u zraku, proizvodnja OTO Melara.

Veoma razvijen i tehnički usavršen sistem za upravljanje vatrom omogućuje jednovremeno upravljanje topovskom vatrom protiv cilja u zraku i raketama protiv cilja na moru ili upravljanje vatrom topa i raketa protiv istog cilja na moru. Pretraživanje radarom je automatsko. Rukovanje sistemom vatre angažira samo jednog čovjeka.

Sistem naoružanja ovog čamca (od svega 60 tona) je projektiran tako da on raspolaže jačinom vatre koja se može mjeriti sa naoružanjem suvremenih brodova od 200 tona deplasmana. Dalja karakteristika ovog broda je u njegovoj velikoj brzini (do 50 čvorova), te mogućnosti da na izvršenju zadatka u plovidbi ostane do 5 dana.

Sve su to procjene koje će ispitivanja koja predstoje potvrditi ili demantirati. Radi se o jednom suvremenom rješenju raketnog čamca hidrokrilnog tipa, koji je ograničen u izvršenju borbenih zadataka kako prirodnim faktorima (jačina mora) tako i borbenim protiv-mjerama protivnika u eventualnom ratu, ali čije prisustvo u Jadranu ne bi trebalo omalovažavati.

BAZA ZA NUKLEARNE PODMORNICE

Kao jedan od novih koraka SAD u jačanju vojnog potencijala i učvršćenja pozicija na Sredozemlju, što je istovremeno i novi korak u militarizaciji ovog inače najmilitariziranijeg pomorskog bazena, je razvijanje baze za nuklearne podmornice na Sardiniji, bliže na otoku Madalena.

Nakon dužih pregovora između vlade Italije i ministarstva rata SAD, o tome da se Madalena pretvori u bazu američkih nuklearnih podmornica, pregovarači su se sporazumjeli i od septembra 1972. godine počela je realizacija dogovora o ovom stratejski važnom pitanju.

Riječ je o jednoj ideji vojnih stratega SAD koja potiče još iz doba administracije predsjednika Kenedija i realizacije programa za upotrebu pokretnih stratejskih nuklearnih snaga SAD. Tadašnji ministar odbrane Italije Andreotti, sadašnji predsjednik vlade, sa simpatijom je gledao na ovakvo nastojanje SAD-a, ali politička klima u Italiji nije omogućavala rukovodećim ljudima ove zemlje da tada sprovedu u život ovu zamisao. Upornost SAD konačno je urodila plodom. Vlada premijera Andreotija prihvatila je tu ideju kao svoju, mali otok Madalena pretvara se u bazu za nuklearne podmornice.

Radi se o otočiću u neposrednoj blizini Sardinije sa oko 11.000 stanovnika, čiji je veoma povoljan položaj u prolazu (Bonifačo) između Korzike i Sardinije bio cijenjen i ranije. La Madalena (La Maddalena) je inače pomorska baza Italije na istoimenom otoku sa dobro zaštićenim sidrištem, više pristana i gatova s dubinama do 6 m. Poznata je kao vojnopomorsko uporište Sardinije od 1767. godine. Postrojenja pomorske baze su u toku II SR bila teže oštećena.

U Luci La Madalene se nalazio već znatno prije potpisivanja ugovora američki brod »Fulton«, brod — matica za nuklearne podmornice. Ovaj će brod

zamijeniti brod iste vrste (od 18.000 tona) »Howard W. Gilmore«. Ovo je ploveća nuklearna baza. Opremljen je savršenom elektronskom tehnikom, ima mogućnost održavanja veza posredstvom satelita, u stanju je da po potrebi opslužuje nuklearne podmornice svim potrebama, pa i naoružanjem. Njegovu posadu (35 oficira i oko 900 mornara) pretežno čini tehničko osoblje specijalizirano za održavanje nuklearnih podmornica.

Navodno baza u Madaleni namijenjena je za podmornice lovce podmornica na nuklearni pogon. Vjerovatno se to ističe kako bi se pitanje odbrane istaklo u prvi plan i prikerila mogućnost i potreba da se unatoč tzv. neograničenih mogućnosti podmornica na nuklearni pogon naoružanih balističkim raketama, ta strategijska udarna snaga što više primakne glavnim ciljevima koje treba tući, te učini efikasnijom i fleksibilnijom. Činjenica je, da su SAD uspjele da na evropskom ratištu uspostave i treću bazu za nuklearne podmornice (poslije one u Škotskoj i Španiji) i time infrastrukturu strategijskih snaga učinile otpornijom i znatno dubljom i širom. Vjerovatno bi Madalena trebalo da bude, prije svega, neka vrsta isturene osnovice za dejstva podmornica lovaca podmornica na nuklearni pogon usmjerenih na otkrivanje i uništavanje raketnih nuklearnih podmornica SSSR, čiji je broj i kvalitet u stalnom porastu i u Sredozemlju.

Potrebno je istaći da je Italija »obogatila« vojni arsenal za potrebe NATO i SAD, posebno to vrijedi za područje Sardinije. Na tom otoku postoji veoma važan aerodrom za zračne snage NATO (Decimomannu), zatim pomorskim snagama NATO služi luka Capo Teulada, to su poligoni, raketne stanice i sl. Međutim, tim novim nagomilavanjem nuklearnog naboja čitava ta zona Italije postaje »osjetljiva« na moguće udare protivnika. Područje Sardinije postalo je u Evropi jedan od prvorazrednih vojnih ciljeva.

Na otočiću bi trebalo da se smjesti do 350 obitelji američkih oficira, tehničara i mornara, kako bi posade bile što zadovoljnije. Time mu se, dakle, nameće ista uloga koju ima od nedavno Pirej za posadu VI flote SAD, s tom razlikom što će tu boraviti one snage o čijoj upotrebi direktno odlučuje predsjednik SAD. Očekuje se, da će se na otoku podići stambene zgrade, škole i drugi objekti infrastrukture, te da će Amerikanci utrošiti za te svrhe oko 3 milijarde lira. Pored toga, izvjesnu sumu novca ostaviće na La Madaleni članovi posade broda — matice. (Oni prime godišnje preko 7 milijuna dolara). Ta i takva materijalna korist za ovaj inače siromašan otočić bila bi glavna »argumentacija« i računica za njegovo pretvaranje u bazu za nuklearne podmornice. Taj dosta providan argument naišao je na najoštriju reakciju progresivno orijentiranih snaga u samoj Italiji. Vlada Italije nastoji da smiri javnost tvrdeći da je uzbuna oko La Madalene pretjerana i neopravdana, da je riječ o podmornicama za odbranu, koje će rijetko svraćati u ovo područje. Dalje, da su poduzete sve mjere da se stanovništvo i okolina zaštite od eventualnih štetnih posljedica zračenja, te da će američki dolari poboljšati život stanovništvu ovog otočića, koje živi u siromaštvu i nema mogućnosti da razvija privredne aktivnosti, pa ni turizam!

Spomenutom argumentacijom talijanske vlade ne može se umiriti ni vlastita javnost, a još manje ukloniti opasnosti koje se gomilaju za Sardiniju i čitavo to područje Italije. I kad bi stvar bila samo u tome i kad bi se mogla svesti samo na tzv. unutrašnje pitanje Italije, onda jedva da bi imalo smisla, a još manje potrebe da se o tome piše. Radi se ipak o veoma ozbiljnim koracima od značaja za područje Sredozemlja u cjelini, pa i šire od toga. Ovo je nova etapa u militarizaciji Sredozemlja. U opasnom hladnoratovskom nadmetanju dviju nuklearnih super sila na tom moru, pretvaranje La Madalene u bazu za nuklearne podmornice znači novo dolijevanje ulja u vatru. Čine to oni krugovi u SAD i Italiji koji uporno, nizom konkretnih mjera naročito u toku 1972. godine, tražeći elemente ravnoteže u bojazni od tzv. sovjetske opasnosti, područje Sredozemlja stalno podgrijevaju novim varnicama koje nemaju nikakve veze s miroljubivim rješanjem nagomilanih problema. Očito da je u toku dalja realizacija čvrstog hladnoratovskog kursa NATO i SAD na južno-evropskom ratištu.